

Anna Zawidzka, Maciej Taborowski

O procedurze orzeczeń wstępnych (2)

Palestra 48/11-12(551-552), 214-220

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

PRZED SĄDAMI WSPÓLNOTOWYMI

Anna Zawidzka, Maciej Taborowski

O procedurze orzeczeń wstępnych (2)

W naszym ostatnim artykule¹, obok ogólnych uwag na temat procedury orzeczeń wstępnych, opisaliśmy, jakie organy są uprawnione do zadawania pytań prejudycjalnych. Teraz nadeszła pora, by omówić pozostałe trzy podstawowe zagadnienia związane z procedurą orzeczeń wstępnych, na które chcielibyśmy zwrócić uwagę Czytelników „Palestry”.

Jeżeli przy zastosowaniu omówionych już kryteriów możemy stwierdzić, że postępowanie, w którym uczestniczymy, toczy się przed „sądem krajowym” w rozumieniu art. 234 TWE, należałoby się zastanowić, czy rodzaj toczącego się postępowania ma wpływ na możliwość zwrócenia się danego organu orzekającego z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego do ETS. Art. 234 TWE wspomina jedynie o „pytaniu podniesionym przed sądem jednego z państw członkowskich”, lub o „pytaniu podniesionym w sprawie zawisłej przed sądem krajowym” i nie uzależnia kompetencji do zadawania pytań prejudycjalnych od określonego rodzaju postępowania. Także ETS nie ma w tym względzie żadnych wątpliwości. Pytanie prejudycjalne zadać może „sąd krajowy” wykonujący funkcję sądową, w każdej instancji i w postępowaniu każdego rodzaju: zarówno w postępowaniu cywilnym, karnym lub administracyjnym i niezależnie od tego, czy jest to np. postępowanie procesowe², nie-

¹ Patrz: Anna Zawidzka & Maciej Taborowski, cykl „Przed sądami wspólnotowymi” w „Palestrze” nr 9–10, 2003, s. 211.

² Także w postępowaniach odrębnych, w szczególności w postępowaniu nakazowym, upominawczym i uproszczonym, możliwe jest, na gruncie prawa wspólnotowego, złożenie wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego, jeżeli okaże się to konieczne do rozstrzygnięcia danej sprawy. Odrębną kwestią jest rozważenie celowości składania takiego wniosku przez sąd orzekający. W przypadku złożenia wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego, postępowanie, które z założenia powinno trwać o wiele krócej niż np. zwykłe postępowanie procesowe, może się znacznie wydłużyć, gdyż na wydanie orzeczenia wstępnego oczekuje się przeciętnie ok. 20–22 miesięcy.

procesowe, pomocnicze (np. zabezpieczające) czy też upadłościowe³. Wątpliwości istniały początkowo odnośnie do postępowania zabezpieczającego, kończącego się wydaniem zarządzenia tymczasowego. Podnoszono, że ze względu na cel tego postępowania, jakim jest sprawne i szybkie zabezpieczenie ewentualnych późniejszych roszczeń dochodzonych na drodze sądowej, nie powinno się w ramach tego postępowania stwarzać możliwości zadawania pytań prejudycjalnych, ponieważ w konsekwencji czas trwania postępowania znacznie się wydłuży. ETS odrzucił jednakże wyraźnie taki sposób rozumowania i dopuszcza orzeczenia wstępne także w odniesieniu do postępowania zabezpieczającego⁴.

Sąd krajowy może wystąpić z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego zasadniczo w każdym stadium postępowania, lecz tylko przed wydaniem orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Zgodnie z punktem 7 „Wskazówek dotyczących zadawania pytań prejudycjalnych przez sądy krajowe”⁵ zaleca się, by sąd składał wniosek o wydanie orzeczenia wstępnego dopiero w takim stadium postępowania, w którym może on, chociażby hipotetycznie, określić faktyczny i prawny zarys problemu, który należy rozwiązać, a w szczególności zaleca się, by nastąpiło to dopiero po przeprowadzeniu rozprawy. Należy jednak podkreślić, iż ostatecznie kwestia złożenia bądź niezłożenia wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego jest wyłączną i autonomiczną decyzją składu orzekającego w sądzie krajowym.

³ Z punktu widzenia prawa wspólnotowego możliwe jest także zadanie pytania prejudycjalnego w postępowaniu egzekucyjnym, gdy o wydanie orzeczenia wstępnego zwróci się „sąd” w rozumieniu art. 234 TWE. Będzie to możliwe jedynie wtedy, jeżeli to sąd będzie organem działającym w ramach postępowania egzekucyjnego. Komornik nie jest organem sądowym w rozumieniu art. 234 TWE i nie może zadawać pytań prejudycjalnych. W kontekście postępowania egzekucyjnego należy zwrócić uwagę na okoliczność, że ETS w sprawie *Nordsee* [C-102/81, *Nordsee v. Reederei Mond*, (1982) ECR I-1095] wskazał, iż sądy arbitrażowe właściwe do rozstrzygania sporów na podstawie umowy stron, nie są „sądami” w rozumieniu art. 234 TWE i że w konsekwencji wszelkie wątpliwości w zakresie interpretacji lub ważności prawa wspólnotowego mogą być przedmiotem orzeczenia wstępnego jedynie w ramach kontroli wyroków sądów arbitrażowych, lub też w przypadku nadawania im klauzuli wykonalności przez sądy powszechne. Klauzulę wykonalności zaś, sąd powszechny nadaje tytułom egzekucyjnym właśnie w ramach postępowania egzekucyjnego.

⁴ Tak np. orzeczenie ETS w sprawie *Stauder* [C-29/69, (1969) ECR 419], w sprawie *Deutsche Grammophon* [C-78/70, (1971) ECR 487] i w sprawie *Polydor* [C-270/80, (1982) ECR 329]. Należy jednakże zwrócić uwagę na fakt, że orzeczenie wstępne powinno być potrzebne sędziemu do wydania zarządzenia tymczasowego. Nie można zatem w postępowaniu zabezpieczającym składać wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego, jeżeli orzeczenie to potrzebne jest nie do rozstrzygnięcia o konieczności wydania zarządzenia tymczasowego, lecz do rozstrzygnięcia sporu w sprawie głównej. W przypadku sądów polskich, niebezpieczeństwo zaistnienia takiej sytuacji powstaje jedynie wówczas, gdy sprawa toczy się przed Sądem Najwyższym, który zgodnie z art. 735 k.p.c. nie rozpoznaje wniosków o zabezpieczenie. W innych wypadkach w postępowaniu zabezpieczającym właściwy jest sąd, do którego właściwości należy rozpoznanie sprawy głównej w pierwszej instancji lub sąd tej instancji, w której sprawa się toczy. Właściwy sąd może zaś w trakcie postępowania, przy zaistnieniu określonych przesłanek, w każdym czasie uchylić lub zmienić treść zarządzenia tymczasowego. W tej kwestii patrz w szczególności orzeczenie ETS w sprawie *Pardini* [C-338/85, (1988) ECR 2041].

⁵ Wskazówki te zostały opublikowane na stronach internetowych ETS i stanowią niewiążące źródło praktycznych informacji o procedurze orzeczeń wstępnych dla sędziów i pełnomocników stron. Dokument ten będzie w dalszej części artykułu określany jako „Wskazówki”.

Warto zauważyć, iż ETS nie uzależnia skuteczności wniesienia wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego od zgodności postępowania sądu krajowego z obowiązującymi w danym państwie członkowskim przepisami proceduralnymi. Jeżeli zatem pytanie prejudycjalne zostało sformułowane w prawidłowy sposób przez uprawniony do tego sąd krajowy, ETS wyda orzeczenie wstępne niezależnie od tego, czy sąd ten orzekał w prawidłowym składzie, czy postanowił o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego w przewidziany prawem krajowym sposób, czy też przestrzegał innych obowiązujących przepisów proceduralnych. Podważenie postanowienia sądu krajowego w tym względzie możliwe jest jedynie poprzez dostępną stronom sporu krajowe środki prawne. Dopiero w przypadku, gdy np. na skutek zażalenia, czy innego dostępnego stronom w danym państwie członkowskim środka odwoławczego, postanowienie sądu występującego z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego zostanie uchylone, ETS zaniecha rozpoznania sprawy. Należy także dodać, że ETS uznaje za niedopuszczalne, by przepisy prawa krajowego w jakikolwiek sposób utrudniały lub uniemożliwiały sądom krajowym korzystanie z procedury orzeczeń wstępnych, czyli np. by kompetencję do zadawania pytań prejudycjalnych posiadały jedynie sądy apelacyjne czy najwyższe danego państwa członkowskiego.

Następnym, bardzo istotnym zagadnieniem jest określenie, jaki jest możliwy przedmiot wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego i ponadto, w jakich przypadkach sąd krajowy może, a w jakich przypadkach sąd krajowy jest zobowiązany do wszczęcia procedury orzeczeń wstępnych przed ETS.

Zasadniczo przedmiotem pytania prejudycjalnego może być wątpliwość dotycząca wykładni lub ważności prawa wspólnotowego. Na mocy art. 234 ust. 1 (a) TWE, ETS jest właściwy do orzekania o wykładni Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Dotyczy to także wszelkich innych traktatów, które zmieniają lub uzupełniają TWE, w tym także Traktatu Akcesyjnego, którego stroną jest Polska. Interpretacja postanowień traktatowych polegała będzie np. na stwierdzeniu, czy określone postanowienie Traktatu może stanowić bezpośrednie źródło uprawnień dla powołującej się na to postanowienie strony postępowania przed sądem krajowym, czyli, czy takie postanowienie posiada tzw. skutek bezpośredni. W wyniku interpretacji Traktatu może okazać się także, że określone postanowienie prawa krajowego jest nie do pogodzenia z brzmieniem TWE. W takim przypadku, choć ETS nie ma bezpośrednio kompetencji do orzekania o nieważności aktów prawa krajowego, zgodnie z zasadą nadrzędności prawa wspólnotowego, sąd krajowy zmuszony będzie nie stosować postanowień prawa krajowego, które według wykładni ETS, są nie do pogodzenia z brzmieniem określonego postanowienia TWE.

Na podstawie art. 234 ust. 1 (b) TWE ETS orzeka o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje Wspólnoty i Europejski Bank Centralny. Dotyczy to wszelkich aktów prawa wtórnego, takich jak przykładowo rozporządzenia i dyrektywy, wszelkich umów międzynarodowych zawieranych przez Wspólnotę, wszelkich aktów nienazwanych (tzw. akty *sui generis*), a także aktów niewiążących, jak decyzje i zalecenia⁶.

Mniejsze znaczenie praktyczne ma, dokonywana na podstawie art. 234 ust. 1 (c) TWE, wykładnia statutów organów utworzonych aktem Rady, w sytuacji, gdy powyższe statuty wyraźnie to przewidują.

⁶ Patrz np. orzeczenie ETS w sprawie *Grimaldi* [C-322/88 (1989) ECR 4407].

Jeżeli sąd krajowy w opisanym powyżej zakresie, w związku z toczącą się przed tym sądem sprawą, poweźmie określoną wątpliwość, której nie jest w stanie wyjaśnić samodzielnie, to może zwrócić się do ETS o wydanie orzeczenia wstępnego.

Istnieją jednakże okoliczności, w których sąd krajowy zobowiązany jest do zadania pytania prejudycjalnego. Obowiązek ten, zgodnie z art. 234 ust. 3, ciąży na sędzię, od którego orzeczenia nie ma środków odwoławczych w krajowym systemie prawa. W odniesieniu do sytuacji prawnej tych organów zarysowały się dwie teorie – teoria abstrakcyjna i konkretna. Teoria abstrakcyjna mówi, że obowiązek złożenia wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego mają jedynie sądy hierarchicznie najwyższe w danym systemie prawa krajowego (jak np. Sąd Najwyższy), teoria konkretna zaś, że obowiązek taki mają sądy, od których rozstrzygnięcia w danej konkretnej sprawie nie ma środków odwoławczych w krajowym systemie prawa⁷. W orzecznictwie ETS kwestia ta nie została do tej pory jednoznacznie rozstrzygnięta⁸, doktryna opowiada się jednakże za teorią konkretną.

Ponadto obowiązek złożenia wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego spoczywa na każdym sędzię, który poweźmie wątpliwość co do ważności danego aktu prawa wspólnotowego⁹ w kontekście jego sprzeczności z postanowieniami TWE. Sąd krajowy może wprawdzie orzec, że określony akt wspólnotowy mający zastosowanie w zawisłej przed tym sądem sprawie jest ważny, nie może jednak samodzielnie orzec o nieważności takiego aktu. Należy podkreślić, że wówczas obowiązek złożenia wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego ciąży nie tylko na sędzię, od którego orzeczeń nie ma środków odwoławczych w prawie krajowym, ale także na każdym innym organie sądowym. Zatem np. także na sędzię pierwszej instancji, który w przypadku wątpliwości dotyczącej interpretacji Traktatu miałby jedynie uprawnienie, a nie obowiązek zwrócenia się do ETS z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego¹⁰.

Od opisanego powyżej obowiązku zwrócenia się do ETS z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego istnieją jednakże dwa wyjątki, które w nauce prawa wspólnotowego nazywane są doktryną *acte clair* oraz doktryną *acte éclairé*.

Na podstawie doktryny *acte clair* sąd krajowy, który zasadniczo zobowiązany jest do zadania pytania prejudycjalnego, nie musi tego czynić, gdy przepis prawa wspólnotowego, który miałby być przedmiotem tego zapytania, jest jasny, oczywisty i nie budzi wątpliwości¹¹.

Ponadto, gdy zagadnienie, które miałyby stać się przedmiotem pytania prejudycjalnego, zostało już uprzednio przy uwzględnieniu podobnych okoliczności wyjaśnione w orzecz-

⁷ Może być to np. Sąd Apelacyjny, jeżeli w odniesieniu do wyroku wydanego w danej sprawie nie przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego.

⁸ Patrz także: Craig P & De Burca G., *EC Law, Cases & Materials*, 3 ed., Oxford 2003, s. 438.

⁹ Obowiązek ten nie wynika bezpośrednio z art. 234 TWE, lecz z orzecznictwa ETS. Patrz w tym zakresie w szczególności orzeczenie ETS w sprawie *Foto-Frost* [C-314/85 (1987) ECR 4199].

¹⁰ Należy także zaznaczyć, że dopuszczalne jest stosowanie przez sądy krajowe tzw. środków tymczasowych, polegających na tym, iż w przypadku wątpliwości odnośnie do ważności aktu prawa wspólnotowego, sąd krajowy może przy spełnieniu określonych przesłanek wstrzymać np. wykonanie określonej decyzji wydanej na podstawie takiego aktu. W tym względzie patrz orzeczenie ETS w sprawie *Zuckerfabrik* [C-143/88 (1991) ECR I-415]. O zarządzeniach tymczasowych pisze także S. Biernat (w.): *Prawo Unii Europejskiej – Zagadnienia Systemowe* pod redakcją J. Barcza na s. 319.

¹¹ Orzeczenie ETS w sprawie *CILFIT* [C-283/81 (1982) ECR 3430].

nictwie ETS, sąd krajowy może oprzeć swój wyrok na wcześniejszym orzeczeniu i nie zachodzi potrzeba wydania odrębnego orzeczenia wstępnego dla nowej sprawy. Doktryna ta, nazywana *acte éclairé*, powstała w orzecznictwie ETS¹², ma uwolnić ETS od konieczności wielokrotnego wydawania wyroków w sprawach o identycznym lub podobnym stanie faktycznym¹³.

Po zapoznaniu się z najważniejszymi przesłankami, które muszą zostać spełnione przy wszczynaniu procedury orzeczeń wstępnych, zobaczmy jak krok po kroku procedura ta powinna toczyć się przed sądem krajowym i dalej przed ETS.

W pierwszej kolejności sędzia prowadzący sprawę powinien zidentyfikować problem dotyczący prawa wspólnotowego w sprawie, którą ma rozstrzygnąć. W tym zakresie nieoceniona jest rola pełnomocnika procesowego strony, który poprzez sprawną argumentację powinien wskazać na okoliczność, że w danej sprawie ma zastosowanie prawo wspólnotowe oraz ewentualnie zasugerować sędziemu konieczność skorzystania z procedury orzeczeń wstępnych. Sędzia zaś, powinien po zapoznaniu się z problemem stwierdzić, czy przepis prawa wspólnotowego, który w danej sprawie ma zastosowanie, jest jasny i nie powoduje problemów interpretacyjnych; wówczas może wydać wyrok bez konieczności korzystania z procedury orzeczeń wstępnych. Jeżeli ma jednak wątpliwości dotyczące interpretacji lub ważności danego aktu prawa wspólnotowego powinien podjąć następujące działania: jeżeli ma wątpliwości co do ważności aktu wspólnotowego – powinien obowiązkowo zadać pytanie prejudycjalne, niezależnie od tego czy w rozumieniu art. 234 TWE jest sądem, od którego orzeczeń nie ma odwołania w prawie krajowym. Jeżeli ma wątpliwości co do interpretacji Traktatu lub aktu wspólnotowego – wtedy, jeżeli jest sądem np. pierwszej instancji, może zadać pytanie prejudycjalne, ale nie jest do tego zobowiązany. Inaczej jest, gdy w takim przypadku od orzeczenia danego sądu nie ma już żadnych środków odwoławczych w prawie krajowym – wówczas sędzia ma obowiązek skorzystania z procedury orzeczeń wstępnych. Adwokat występujący w sprawie powinien zaś kontrolować postępowanie sądu w tym względzie i w razie konieczności skorzystać z przewidzianych prawem krajowym środków odwoławczych¹⁴.

¹² Orzeczenie ETS w sprawie *Da Costa* [C-28-30/62 (1963) ECR 38].

¹³ Wspomniane powyżej doktryny, choć stanowią niewątpliwie odciążenie dla przeciążonych ilością napływających spraw sędziów ETS, kryją w sobie także poważne niebezpieczeństwa. Polegają one na tym, że w obydwu przypadkach to sąd krajowy samodzielnie orzeka o tym, czy dana sprawa jest wystarczająco jasna lub wystarczająco podobna do sprawy już rozstrzygniętej i czy w związku z tym zachodzi konieczność złożenia wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego. W konsekwencji może powstać pewna rozbieżność w interpretacji prawa wspólnotowego w poszczególnych państwach członkowskich, czemu procedura orzeczeń wstępnych ma właśnie zapobiec.

¹⁴ W praktyce może to nastąpić w różny sposób. Jeżeli np. sąd po złożeniu przez stronę wniosku dotyczącego konieczności skorzystania z procedury orzeczeń wstępnych, wyda postanowienie odmowne, krajowe przepisy proceduralne powinny przewidywać możliwość złożenia zażalenia na postanowienie sądu do sądu wyższej instancji. Podobnie, gdy sąd wbrew zapatrywaniu stron, według własnego uznania, skorzysta z procedury orzeczeń wstępnych, strony powinny mieć możliwość skontrolowania tego postanowienia w toku instancyjnym. Jeżeli zaś sąd wyda wyrok opierając się np. na dokonanej przez siebie samodzielnie interpretacji prawa wspólnotowego, pełnomocnik strony może uczynić błędną wykładnię prawa wspólnotowego, na której to wykładni sąd oparł się przy wydawaniu wyroku, podstawę apelacji lub w określonych okolicznościach także kasacji.

W przypadku, gdy sąd wyda postanowienie o skorzystaniu z procedury orzeczeń wstępnych, postępowanie przez sądem krajowym powinno zostać zawieszono do czasu otrzymania wyroku ETS. Czy to nastąpi, zależy wyłącznie od krajowych przepisów proceduralnych i uznania sądu. Następnym krokiem będzie prawidłowe sformułowanie przez sąd wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego¹⁵. O stadium postępowania, w którym sąd powinien sporządzić taki wniosek, była już mowa powyżej. Zgodnie ze „Wskazówkami”, wniosek powinien zostać sformułowany w sposób możliwie najbardziej jasny i precyzyjny. Jednocześnie wniosek powinien być uzasadniony w sposób zwięzły, zarazem jednak powinien umożliwić sędziom ETS prawidłowe i pełne zapoznanie się z okolicznościami faktycznymi i prawnymi postępowania toczącego się przed sądem krajowym. Wniosek powinien zawierać opis stanu faktycznego i przedstawić mające zastosowanie w danej sprawie przepisy prawne. Ponadto sąd krajowy powinien uzasadnić, dlaczego uważa orzeczenie wstępne w danej sprawie za konieczne i opisać także krótko stanowisko stron w danej sprawie. Sąd krajowy powinien przesłać razem z wnioskiem także wszelkie akta i dokumenty potrzebne do zapoznania się ze sprawą oraz treść przepisów krajowych mających zastosowanie w sprawie. Prawidłowe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego jest tym bardziej istotne, że ETS odrzuci wniosek, jeżeli z jego treści nie wynika, że orzeczenie wstępne jest sądowi krajowemu niezbędne do wydania wyroku w sprawie i że ma ono rzeczywisty związek z toczącą się sprawą¹⁶.

Po wysłaniu wniosku listem poleconym na adres ETS w Luksemburgu należy uzbroić się w cierpliwość, gdyż czas trwania procedury orzeczeń wstępnych z roku na rok wydłuża się i wynosi obecnie średnio ok. 20–22 miesiące. Wniosek sporządzony w języku polskim zostanie przez odpowiednie służby unijne przetłumaczony na wszystkie języki urzędowe UE. Postępowanie przy wydaniu orzeczenia wstępnego wykazuje jedynie nieliczne odrębności w stosunku do postępowania w innych sprawach przed ETS¹⁷.

Sekretarz sądu umieści w dzienniku urzędowym Wspólnot Europejskich w serii C wzmiankę o wszczęciu procedury orzeczeń wstępnych oraz powiadomi o wniesieniu orzeczenia wstępnego strony sprawy, państwa członkowskie, Komisję oraz Parlament Europejski, Radę Unii Europejskiej i EBC w przypadku, gdy organy te wydały akt, który jest przedmiotem pytania prejudycjalnego. Sprawa przekazywana jest także właściwemu Sędziemu Sprawozdawcy oraz Rzecznikowi Generalnemu. ETS sprawdzi na tym etapie, czy w danej sprawie nie zachodzą przesłanki do zastosowania doktryny *acte clair* lub *acte éclairé* i w razie konieczności wyda postanowienie, w którym ewentualnie odeśle do wcześniejszych

¹⁵ Co do konkretnego prawidłowego sformułowania treści pytania wstępnego patrz w szczególności: S. Biernat (w.): *Prawo Unii Europejskiej – Zagadnienia Systemowe* pod redakcją J. Barcza na s. 317.

¹⁶ W początkowym okresie istnienia ETS przyjmował praktycznie wszystkie wnioski o wydanie orzeczenia wstępnego i korygował je we własnym zakresie, jeżeli nie były one prawidłowo sformułowane. Obecnie, m.in. także ze względu na ogromną ilość spraw, ETS wymaga by sąd krajowy dostarczył ETS materiały dotyczące stanu faktycznego oraz prawnego sprawy, niezbędne do wydania użytecznej odpowiedzi na zadane pytanie. Jeżeli tak nie jest, ETS odrzuca wniosek wydając postanowienie. Patrz także C. Mik, *Europejskie prawo wspólnotowe*, Warszawa 2000, s. 706 oraz S. Biernat (w.): *Prawo Unii Europejskiej – Zagadnienia Systemowe* pod redakcją J. Barcza, na s. 319.

¹⁷ Patrz Anna Zawidzka & Maciej Taborowski, *Postępowanie przed sądami wspólnotowymi*, „Palestra” 2003, nr 7–8, s. 210.

wyroków ETS, lub w którym stwierdzi, że przepis będący przedmiotem orzeczenia wstępnego nie budzi żadnych wątpliwości.

Podmioty, które zostały powiadomione o wszczęciu procedury, mogą w ciągu 2 miesięcy¹⁸ składać pisma procesowe lub oświadczenia na piśmie. To ze względu na okoliczność, że ewentualne orzeczenie wstępne ma znaczenie nie tylko dla sprawy, w związku z którą zostało wydane. Wykładnia norm prawa wspólnotowego lub orzeczenie o nieważności danego aktu prawa wspólnotowego obowiązuje bowiem sądy we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Po ewentualnym wniesieniu powyższych pism, fazę pisemną uznaje się za zamkniętą. Następnie Sędzia Sprawozdawca sporządza tzw. wstępne sprawozdanie, na podstawie którego można ewentualnie postanowić o nieprzeprowadzeniu postępowania ustnego, jeżeli w ciągu miesiąca od powiadomienia uczestników procedury o zamknięciu fazy pisemnej, uczestnicy postępowania nie wniosą o ich wysłuchanie. Przed podjęciem takiej decyzji swą opinię wygłasza także Rzecznik Generalny. Następnie możliwe jest przeprowadzenie fazy ustnej postępowania, w ramach której mogą zostać przesłuchani m.in. uczestnicy postępowania lub eksperci.

Ostatecznie ETS wydaje orzeczenie wstępne, w którym ustosunkowuje się do pytań zadanych przez sąd krajowy¹⁹. Wyrok ten wiąże zarówno sąd, który wystąpił z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego, jak i wszelkie sądy, które kontrolują w toku instancyjnym wyrok sądu oparty na orzeczeniu wstępnym. Wyrok ETS skutkuje zasadniczo *ex tunc*, ETS może jednakże ograniczyć jego skutki w czasie. W przypadku dokonania interpretacji przepisu wspólnotowego sąd krajowy będzie zobowiązany zastosować się do niej i ze względu na zasadę nadrzędności prawa wspólnotowego nie stosować postanowień prawa krajowego, które są nie do pogodzenia z prawem wspólnotowym. Wyrok ETS może mieć także znaczenie dla innych spraw toczących się przed sądami wszelkich innych państw członkowskich UE, które to sprawy zawierają identyczny lub zbliżony problem prawny.

Na koniec należy zaznaczyć, że procedura orzeczeń wstępnych stanowi dla jednostek (osób fizycznych i prawnych) dogodną i korzystną alternatywę dla skargi bezpośredniej na podstawie art. 230 TWE²⁰. To ze względu na okoliczność, że w ramach procedury orzeczeń wstępnych nie trzeba spełnić restrykcyjnych przesłanek wymaganych dla wniesienia skargi na podstawie art. 230 TWE. W gestii adwokata prowadzącego sprawę w imieniu swego klienta, leży właściwa ocena sytuacji i zalecenie, czy klient powinien skarżyć dany akt bezpośrednio np. na podstawie art. 230 TWE, czy powinien wszczęć sprawę przed sądem krajowym, a także przedstawienie ewentualnej argumentacji pozwalającej na złożenie wniosku o wydanie orzeczenia wstępnego.

¹⁸ Art. 23 Regulaminu ETS.

¹⁹ O możliwości wydawania orzeczeń wstępnych przez SPI i o ewentualnej procedurze odwoławczej przed ETS była już mowa (w:) Anna Zawidzka & Maciej Taborowski, cykl „Przed sądami wspólnotowymi” w „Palestrze” 2003, nr 9–10, s. 211.

²⁰ Skarga ta, tak jak pozostałe skargi bezpośrednie, zostanie opisana w następnych artykułach naszego cyklu w „Palestrze”.